

Homokkő anyagú szerszámkövek nyersanyagának azonosítási lehetőségei. Előzetes eredmények Hódmezővásárhely-Gorzsa késő neolitikus lelőhely vörös homokkőveiről

Miklós Dóra Georgina¹, Józsa Sándor¹, Szakmány György¹, Horváth Ferenc²

¹ELTE-TTK, Kézettan-Geokémiai Tanszék, Budapest

²Móra Ferenc Múzeum, Szeged

Email: miklosdoragina94@gmail.com

A homokkővek vizsgálata nem csupán tudományos és ipari, hanem archeometriai vonatkozásból is jelentős, mivel az emberiség szinte a kezdetektől használja ezt a kőzetet. Kezdetben főként szerszámköveket (pl. csiszolókö, őrlőkö, fenőkö) és öntőformákat készítettek belőlük, a későbbiekben építőköként is használták. Hódmezővásárhely–Gorzsa késő-neolitikus, a Tisza kultúrába tartozó tell településen a körülbelül 800 darab szerszámkö lelet fele homokkő anyagú (404 darab), amelyen belül változatos típusok figyelhetők meg. Ezek közül az OTKA projekt első évében a homokkővek 28%-át alkotó vörös változattal foglalkoztunk. Munkánk célja a szerszámkövek nyersanyagának meghatározása, ezáltal azok származási területének lehatárolása.

Az első év elsődleges feladata a vörös homokkő anyagú szerszámkövek petrográfiai vizsgálata volt. A polarizációs mikroszkópi megfigyelések során összesen 4 típust különítettünk el, a törmelékes komponensek minőségi és mennyiségi (térfogati kimérés) meghatározása, valamint a szöveti megfigyelések révén. A vékonycsiszolatos vizsgálatok során a fő elegyrészek mellett kiemelt figyelmet fordítottunk a homokkővekben igen kis mennyiségben előforduló nehézasványokra is. A régészeti leletek vizsgálata mellett számos lelőhelyről származó lehetséges nyersanyagok petrográfiai vizsgálatát is elvégeztük. Mintáink a Maros recens, a Duna pleisztocén, a Nyugat-Mecsek miocén kavicsanyagát, továbbá a Mecsek-hegység és a Papuk perm-triász rétegsorát, valamint a Balatonfelvidéki Homokkő Formáció anyagából származnak.

A petrográfiai vizsgálatainkat a nehézasványok részletes vizsgálatával, valamint a teljes kőzeten végzett geokémiai eredményekkel egészítjük ki, ugyanis jelenleg folynak ezen vizsgálatok.